

band met de ontwikkeling van het plectrum. Ik hoop, dat v. d. Wiel dit onderzoek nog op andere soorten zal uitbreiden en met teekeningen toegelicht zal publiceeren.

Feitelijk brengt Kaszab niet veel nieuwe gezichtspunten, maar zijn vele detailteekeningen, zullen hun waarde behouden. Jammer dat Landois, die ook reeds over talrijke praeparaten beschikte, dit ook niet reeds deed en ons zijn teekeningen gaf.

Nog één punt wil ik releveeren. Zoowel Kaszab als zijn voorgangers laten uitkomen, dat het geluid, dat een bepaalde kever voortbrengt, in toonhoogte kan wisselen, al naarmate de kever het plectrum langzamer of sneller over de rasp van het scutellum wrijft. Het aantal malen per seconde, dat de kever zijn op en neergaande beweging van prothorax uitvoert, wordt, voor zoover ik weet, nergens aangegeven. Het javaansche woord enggi-enggi geeft voor de *Batoceridac*; als men het zelf uitspreekt, eenigermate de frequentie aan. Het komt ongeveer uit op drie maal in een seconde. En passant de opmerking, dat een Turk deze kevers neen-neen-zeggens zou noemen in tegenstelling met den Javaan. Als mijn herinnering juist is, is het fijnere tjie-tjie van een *Aromia* sneller en komt op vijfmaal per seconde.

Zoo ziet men, dat het tjirpen van boktorren, al is het nog zoo lang bekend, toch nog waard blijft nader onderzocht te worden, en dat de latijnsche spreuk: jurare in verba magistri, zijn gevaren heeft.

Nunspeet, Groenelaantje 7, April 1944.

Mededeelingen over Nederlandsche Coleoptera¹⁾

door

D. L. UYTENBOOGAART.

Nu de heer van der Wiel zich niet meer belast met het determineeren van inlandsche Coleoptera voor hen, die in de systematiek van alle of van bepaalde families zich niet thuis gevoelen, heb ik die taak op mij genomen, voor zoover er geen specialisten zijn voor bepaalde families, die zich daarmee belasten. Vandaar dat mijn berichten ditmaal niet uitsluitend de *Curculionidae* betreffen.

Voor den heer Brouerius van Nidek bestemde ik 110 *Histeriden*, grotendeels verzameld in kuilen met aardappelafval in Drente. Daarvan verdient vermelding 1 ex. van *Carcinops 14striata* Steph., een soort, die nog slechts enkele malen in ons land werd gevangen. Dit ex. was afkomstig uit Arnhem. Dezelfde verzamelde 1 ex. van *Anaspis costae* Emery te Bergen N.H. 22.VII.'39, 1 ex. van *Anthonomus sorbi* Germ. te Lieveren Dr., 16.V.'43, terwijl uit een latere zending vermelding verdienen 7 ex. van *Cryptophagus cylindrus* Kiesw. te Roden Dr., 25.VII.'43, zoodat de heer van Nidek dus in totaal 10 ex. van deze zeldzame soort bemachtigde. Ik heb ze nauwkeurig bestudeerd aan de hand van Hubenthal's uitvoerige beschrijving der smalle *Cryptophagus*-soorten: *trapezoidalis* J. Sahlberg, *cylindrus* Kiesw. en *angustus* Ganglb. (= *parallelus* Thomson) in Ent. Bl. 1932 p. 170—172. Onze soort is zonder twijfel *cylindrus*, daar de voorhoeken van het halsschild bij geen enkel ex. uitgetrokken zijn en dus zeker niet tandvormig naar achteren uitstekend. Verder is onze soort glanzend, hoog gewelfd met een fijn, diep en zeer dicht bestippeld halsschild terwijl de dekschilden nog fijner, doch oppervlakkiger en iets minder dicht bestippeld zijn. Volgens Hubenthal was uit Duitschland slechts één ex. van *cylindrus* met zekerheid bekend, hetwelk door P. Heymes bij Kleinfurra in Thüringen werd gevangen, later bleek hem echter (R. Scholz in Ent. Bl. 1933 p. 137) dat *cylindrus* ook nog gevonden is te Rohrlach (Riesengebirge), Bad Landeck (Glatz) en te Pressbaum (Unterösterreich). In 1934 bericht P. Delahon dat E. Heidenreich 3 ex. kweekte uit schors van *Pinus* tegelijk met *Ips acuminatus* Gyll., welke schors afkomstig was uit Aken in Anhalt, terwijl hij zelf 4 ex. sleepte onder *Pinus* bij Lückenwalde (Ent. Bl. 1934 p. 45). Het voorkomen van *cylindrus* in Drente is dus niet zoo raadselachtig als het mij aanvankelijk voorkwam.

Het zal mij overigens niet verwonderen als later zal blijken, dat *trapezoidalis* en *cylindrus* slechts twee rassen van één soort zijn, wier verspreidingsgebieden (Noorden en Zuid-Europa) elkaar in Duitschland overlappen. Immers het voornaamste verschil, n.l. de in een tandje iets naar achteren uitgetrokken verdikking der voorhoeken van het halsschild acht ik geen afdoend specifiek verschil, gegeven de groote variabiliteit die in dat opzicht ook bij andere soorten van het genus voorkomt.

¹⁾ Naar een voordracht gehouden op de 77e wintervergadering der Ned. Ent. Ver. te Amsterdam, 4 Maart 1944.

Verder 3 ex. van *Cryptophagus* (subg. *Micrambe*) *abietis* Payk., Roden Dr. 23.VIII.'43, waarvan 1 ex. opvalt door de donkere kleur en door de zeer uitgebreide verdikking der voorhoeken van het halsschild; niet alleen grijpt deze verdikking van voren sterk over den voorrand heen, doch van den zijrand wordt bijna $\frac{1}{3}$ gedeelte erdoor ingenomen.

Verder 1 ex. van *Cryptophagus pubescens* St. te Haren Gr. 9.VII.'40, 1 ex. van *Lathridius rugicollis* Payk. te Roden Dr. 23.VIII.'43, welke soort naar ik meen tot nu toe alleen uit Zuid-Limburg bekend was, 1 ex. *Choragus sheppardi* Kirby, Roden 29.VIII.'43, 1 ex. *Magdalis linearis* Gyllh. (Faun. nov. sp.), Appelsga Fr. 18.VII.'43, 2 ex. *Pityophthorus lichtensteini* Ratzb. ♂♂, Roden 29.VIII.'43.

Voor Dr. Reclaire controleerde ik de determinatie van 1 ex. *Anthonomus chevrolati* Desbr., Valkenburg L. 23.V.'43 (Faun. nov. sp.) en 1 ex. *Notaris acridulus montanus* Faust, Wylre L. 27.V.'43 (Faun. nov. subsp.).

Het 1e ex. heb ik vergeleken met een door Hustache, het 2e met een door Petri gedetermineerd ex. Verder bestemde ik voor hem 6 ex. van *Ceutorrhynchus chalybaeus* Weise, 's Graveland Gooilust 4.VII.'43 uit afgemaaid gras gezeefd. Bij nauwkeurige bestudeering blijken van de 12 incl. ex. in mijn collectie slechts 5 (Eerbeek G. IX.1918) werkelijk tot *chalybaeus* Weise te behooren. De 7 overige, n.l. 6 van Haamstede Z. VI.1935 en 1 van Velp G. VIII.1927 behooren m.i. tot *moguntiacus* Schulze, die zich van eerstgenoemde constant onderscheidt: 1e door de meer verspreide beschubbing der epimeren van meso- en metathorax, die bij *chalybaeus* geleidelijk (zulks in tegenstelling tot *pectoralis* Weise) naar boven verdikt is, de schubjes zijn bovendien bij *moguntiacus* breder, 2e door den veel forscher klauwvormigen haak aan den top der binnenzijde van de voortibien bij het ♂, 3e door het in verhouding iets breder, korter en dichter bestippeld halsschild, welke best. vooral rondom de bulten dichter is. De tandjes der dijen wijzen geen constant verschil aan, daar ook bij *moguntiacus* ex. voorkomen zonder tandje aan de voordijen. Deze gegevens zijn ontleend aan de origineele beschrijvingen der auteurs, waarmede Everts dus in strijd is bij zijn nieuwe tabel in Col. Neerl. III. Bij beide soorten komen ex. voor zonder eenig spoor van tandjes aan alle dijen. Dit laatste is ook door Rüschkamp en door Küneman waargenomen, die op dien grond *moguntiacus* voor synoniem van *chalybaeus* verklaren.

Het verwondert mij, dat nog niemand op het denkbeeld is gekomen om te trachten door genitälönonderzoek klaarheid in deze materie te brengen. Dr. G. Barendrecht heeft mij zijn hulp toegezegd om uit een groot aantal ex. van de soorten dezer groep de genitälön te prepareren en hoop ik het resultaat daarvan later te kunnen berichten.

Dr. Reclaire verzamelde verder nog 1 ex. van *Ceutorrhynchus moguntiacus* Schulze te Elden G., 16.IX.'41, 1 ex. van *Sibinia viscaria* L. te Soest U. 9.VI.'43, 2 ex. van *Henoticus germanicus* Reitt. te Hilversum 25.IX.'41 in gedroogden kalmoeswortel. Voorts verdient nog vermelding de vangst van 1 ex. *Phyllobius calcaratus* F. te Hilversum 31.V.'43, de meest westelijke vindplaats in ons land mij bekend. Everts zegt terecht in Col. Neerl. II dat deze soort niet bekend is uit de zeeprovincies. In strijd hiermede vermeldt hij in Col. Neerl. III dat de soort te Beverwijk schadelijk was aan aardbeziën. Het is mij echter gebleken dat deze determinatie verkeerd is, de boosdoener was (en is nog!) in dit geval *urticae* Deg.

Van de vangsten van den heer Brakman verdienen vermelding: 1 ex. van *Ceutorrhynchus contractus* Mrsh. omdat het glanzend koolzwart is zonder spoor van metaalglans en zonder beharing op de schijf der dekschilden, 1 ex. van *C. chalybaeus* Weise met geheel ongetande dijen, Oostkapelle Z. 3.IX.'43. Talrijke ex. van *Phytobius canaliculatus* Fährs., Oostkapelle Z. eind VIII tot begin IX.'43; 2 paartjes van *Rhynchites longiceps* Ths., Eindhoven 6.11.VI '42; 3 ex. *Apion confluens* Kirby, N. & St. Joostland VI.1942. Bij 2 ex. zijn de diepe voorhoofds-groeven niet meer gescheiden door een duidelijk kieltje, zoodat het voorhoofd een diepe, tamelijk breede uitholling vertoont. Bij vergelijking met het materiaal uit de collecties Everts en Veth (Museum Leiden) bleek mij, dat het deze vorm is die aanvankelijk door Everts als *roelofsi* nov. sp. werd beschreven, doch later werd ingetrokken, omdat allerlei overgangen tot de typische vorm werden gevonden, die ik ook in bedoelde collecties aantrof; onder talrijke ex. van *A. carduorum* Kirby bevindt zich 1 ex. (N. & St. Joostland VII '42 ♂) waarbij het halsschild aan den voorrand volkomen symmetrisch diep is ingesneden terwijl de basis voor het scutellum is uitgerand met een iets hoekigen top. De vertex ligt geheel bloot. Een ♀ van dezelfde vindplaats heeft een purperen in plaats van blauwen weerschijn op de elytra; talrijke ex. van *A. ononis* Kirby, Arne-muiden, N. & St. Joostland, Nisse VII '42, waarvan het ♂ in twee vormen voorkomt. Bij de meerderheid heeft het achterlijf ongeveer dezelfde gestalte als bij het ♀, bij

enkelen is het echter opvallend slanker en smaller en deze hebben ook een korteren en dikkeren snuit dan de andere ♂♂. Merkwaardigerwijze is ook het eenige ♂ onder 14 ex. van *A. loti* Kirby, Arnemuiden VII '42 afwijkend. De snuit is korter dan normaal, van het minder dicht bestippelde halsschild zijn de zijden nauwelijks gebogen, het achterlijf is smaller en slanker en de tusschenruimten op de elytra zijn smaller en eenigszins gewelfd. Bij de talrijke ♀♀ bleek mij de snuitlengte ook niet relatief constant, er zijn 3 ex. bij met een duidelijk korteren snuit dan normaal, die evenwel toch glad en onbestippeld is; 3 ex. *Phyllobius betulae* F., N. & St. Joostland VI.'42; 1 ex. *Ph. sinuatus* F., Nisse Z. Beveland 29.VII; 1 ex. *Polydrosus impressifrons* Gylh., N. & St. Joostland V.'40; *Trogophloeus scabriculus* L., *alternans* Gylh. en *aristatus* Gylh. alle drie soorten van N. & St. Joostland, de beide eerste VII.'42, de laatste in een mollennest 11.II.'43 en ten slotte een zeer fraai ex. van *Phytonomus fasciculatus*, Walcheren 11.IX.43. Van mijn eigen vangsten, die grootendeels nog niet gedetermineerd zijn, kan ik nu slechts vermelden 6 ex. van *Monotoma spinicollis* Aubé gezeefd uit broeiend, afgemaaid gras in mijn eigen tuin te Heemstede VIII.'43, tegelijk met talrijke ex. van *M. bicolor* Villa.

Heemstede, Adriaan Pauwlaan 8, Maart 1944.

Een aantekening over Cerambycidae

door

K. J. W. BERNET KEMPERS.

Everts Coleoptera Neerlandica II p. 340 onderscheidt de Cerambycidae in de volgende tribus: I Spondylini, II Prionini, III Lepturini, IV Cerambycini.

Tot de Cerambycinae brengt hij het genus *Spondylis* en het genus *Prionus*, respectievelijk behoorend tot den tribus Spondylini en den tribus Prionini en o.a. het genus *Asemum* behoorend tot den tribus Cerambycini.

De door Everts gevolgde indeeling is in hoofdzaak die van Ganglbauer's Bestimmungstabelle der Cerambycidae VII 1881.

Ganglbauer zegt, zoo gemakkelijk (sic) het is de larven der verschillende Cerambyciden-groepen te onderscheiden, zoo moeilijk is het aan de imagines doorslaande kenmerken voor de groepen te vinden. Reitter Fauna Germanica IV p. 2, is de meening van Everts toegedaan en volgt de gemaakte onderscheiding geheel.

In de Entomologische Mitteilungen Band XIII Mei 1924 p. 61 gaf ik, op grond van mijn vleugelstudiën, als mijn meening weer, dat de Prioniden een van de overige Cerambyciden zoo afwijkend aderstelsel hebben, dat ik deze groep tot de Prionidae bracht. De vleugel lijkt volkomen op den vleugel van Hydrophilidae.

Van *Spondylis* teekende ik aan, dat zoo weinig deze ook gelijkt op een *Leptura* in den vleugel geen verschil bestaat. Het zou interessant zijn te onderzoeken of er andere kenteekenen zijn door welke zij van de overige Cerambyciden zich onderscheiden.

Everts t.a.p. zegt ten slotte: „Het genus *Spondylis*, dat door Ganglbauer tot de Cerambycini gerekend wordt, beschouw ik met Lacordaire als een afwijkenden Cerambyciden-vorm, daarom neem ik met Bedeleen tribus Spondylini aan.”

In zijn „Nieuwe Naamlijst” 1925 is de tribus Prioni vooraan geplaatst, na de Lepturini volgt de tribus Cerambycini, waartoe o.a. gebracht wordt Spondyliina met de eenige soort *Spondylis buprestoides* L. en Tetropiina met de genera *Asemum* en *Criocephalus*. (Hierna zal blijken waarom juist deze genoemd worden.)

Böving en Craighhead onderscheiden in hun Illustrated Synopsis (1931) de Cerambycoidea in de onder-families Lamiinae, Prioninae, Cerambycinae, Aseminae, Lepturinae en Disteniinae welke laatste onderfamilie misschien tot een afzonderlijke familie zou kunnen worden gemaakt.

In Coleoptera Neerlandica III p. 401 vermeldt Everts, dat Reitter de Spondylini als Groep Spondyliina brengt tot den tribus Cerambycini. Tot dien zelfden tribus brengt Reitter ook de genera *Asemum* en *Criocephalus*.

Wat zijn nu de in het oog loopende verschillen bij larven der Cerambyciden, die in den regel zeer op elkaar gelijken? Zij zijn namelijk roomkleurig wit, met bruinen kop, al of niet met zeer korte pooten.

Bij de Cerambycinae is de kop verbreed, veel breder dan lang; bij de Lamiinae daarentegen is de kop langwerpig veel langer dan breed. Bij de Cerambycinae tribus Lepturini zijn de pleurae van den kop op de rugzijde volkomen gescheiden en naar achteren divergeerend; tribus Prionini zijn de pleurae van voren met elkaar vergroeid van achteren gescheiden en divergeerend.